

शासकीय इमारतींच्या आवारात पावसाच्या पाण्याची साठवण (रेन वाटर हार्वेस्टिंग) ची अंमलबजावणी करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक बांधकाम विभाग,
शासन परिपत्रक क्र.संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र. ८६ /इमारती-२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ०५ जुलै, २०१९

प्रस्तावना :-

शासनाने या पुढे शासनामार्फत बांधावयाच्या सर्व शासकीय इमारतींसाठी हरीत संकल्पनेवर आधारित (Green Building Concept) इमारती बांधकामाचा निर्णय घेतलेला आहे. वाढती लोखसंख्या, झपाट्याने होणारे शहरीकरण, नष्ट होणारी जंगले, वाढते प्रदूषण या सर्वांचाच परिणाम पाण्याच्या उपलब्धतेवर होतांना दिसून येत आहे. उपलब्ध होणारे पावसाचे पाणी काळजीपूर्वक वापरणे, वापरलेल्या पाण्याचा शक्य तितका पुनर्वापर करणे, पावसाचे वाहून जाणारे पाणी अडवून / साठवून त्याचा वापर करणे या व अन्य मार्गांनी पाण्याची बचत व संवर्धन करता येणे शक्य आहे.

परिपत्रक :-

रेन वॉटर हार्वेस्टिंग संदर्भात शासन पत्र क्रमांक - संकीर्ण २०१९/प्र.क्र. ५१/ इमारती-२ दि. १६.०४.२०१९ च्या पत्रान्वये सर्व मुख्य अभियंता व अधिक्षक अभियंता यांना सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत.

१. सार्वजनिक बांधकाम विभागा मार्फत नविन इमारतींचे प्रस्ताव तयार करतांना अंदाजपत्रकात रेन / रूफ वॉटर हार्वेस्टिंग ची आवश्यक तरतुद प्राधान्याने करण्यात यावी. याबाबत मार्गदर्शनपर Recapitulation Sheet चे प्रारूप क्षेत्रिय अधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.
२. इमारतींच्या छतावर पडणारे पावसाचे पाणी पूर्णपणे वाहून जाते, हे वाहून जाणारे पाणी शास्त्रीय पद्धतीने गोळा करून उपलब्ध जागेत जमीनीवर अथवा जमीनी खाली टाकी बांधून साठवावे व आवश्यकते प्रमाणे पाण्याची treatment करून, पिण्याच्या पाण्याव्यतिरिक्त इतर उपयोगासाठी (Non-potable purpose) आणण्याच्या दृष्टीने आवश्यक नियोजन करावे.
३. परीसरातून वाहून वाया जाणाऱ्या पाण्याचा वापर, सदर पाणी जमीनी मध्ये जिरवून जमीनखालील पाण्याची पातळी पूर्ववत करण्यासाठी करण्यात यावा जेणेकरून भूजल पातळीत वाढ होईल. यासाठी परीसराचा उतार, जमीनीचा प्रकार इत्यादी नुसार पाणी जिरवण्यासाठी सोक-पीट सारख्या उपाययोजना कराव्यात.
४. रेन / रूफ वॉटर हार्वेस्टिंग करीता इमारतीच्या छताचा प्रकार, भौगोलिक परिस्थिती, पडणाऱ्या पावसाचे प्रमाण यानुसार वेबसाइटवर विविध पद्धती उपलब्ध असून परिस्थितीनुरूप योग्य पद्धतीचा अवलंब करण्यात यावा.

५. मुख्य अभियंता, सा. बां. प्रादेशिक विभाग, नाशिक यांनी या योजनेचे संनियंत्रण करावयाचे असून संपूर्ण महाराष्ट्रातील माहिती एकत्रीत करून दर तिमाहीस शासनास सादर करावी.
६. ज्या शासकीय इमारतींची देखभाल दुरुस्ती सार्वजनिक बांधकाम विभागामार्फत करण्यात येते अशा अस्तीत्वातील इमारतींच्या बाबतीत प्राधान्याने रेन वॉटर हार्वेस्टिंग ची कामे इमारतीच्या देखभाल दुरुस्ती अंतर्गत असलेल्या निधीतून अथवा जिल्हा नियोजन समितीस प्रस्तावित करून मंजूरी प्राप्त करून घेऊन प्राधान्याने हाती घेऊन पूर्ण करण्यात यावीत.
२. या शासन परिपत्रकाचे काटेकोरपणे पालन होईल याची दक्षता सर्व संबंधित कार्यकारी अभियंता /अधीक्षक अभियंता यांनी स्वतः जातीने लक्ष घालून घ्यावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर प्रसिध्द करण्यात आले असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१९०७०५१६२९२८१७१८ असा आहे. महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(बी.पी. सालुंके)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- १) सर्व मुख्य अभियंते, सार्वजनिक बांधकाम प्रादेशिक विभाग (विद्युतसह)
- २) मुख्य वास्तुशास्त्रज्ञ, सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मुंबई
- ३) संचालक, उद्याने व उपवने, मुंबई
- ४) सर्व अधीक्षक अभियंते, सार्वजनिक बांधकाम विभाग (विद्युत/यांत्रिकी)
- ५) सर्व कार्यकारी अभियंते
- ६) कार्यासन इमारती-२ (निवडनस्ती)